

«Дьикти Сиксиир»

оскуолаҕа бэлэмнэнии бөлөх оҕолоругар аналлаах

фольклорнай дьарык конспекта

Үөрэтэр уобалас: Художественно-эстетическэй сайдыы.

Үөрэтэр уобаластары кытта алтыһыы: «Социально-коммуникативнай сайдыы», «Билии-көрүү өттүнэн сайдыы», «Тылы сайыннарыы».

Оҕолор саастара, сылдыар бөлөхтөрө: 6-7 саастаах оҕолор, оскуолаҕа бэлэмнэнии бөлөх.

Оҕо дьайымалын көрүнгэ: оонньуу, музыканы истии, материаллары эксперименнээһин, хамсаныы, музыкальнай инструментга оонньоонун, ыллааһын.

Темата: Дьикти «Сиксиир»

Сыала-соруга:

Үөрэтэр: народнай музыкальнай охсор инструменнар тустарынан оҕолор өйдөбүллэрин чингэтии; «Сиксиир» саха норуотун инструменын билиһиннэрии; тылларын саппааһын байытыы; «Сиксиир» инструмент тыаһын, тэтимин арааран истэргэ, ырыа тэтимин тутуһан оонньоурга үөрэтии.

Сайыннарар: народнай музыкальнай охсор инструменнар көмөлөрүнэн оҕо истэр дьобуруун сайыннарыы;

Иитэр: мэхэйдэспэккэ иллээхтик соруудахтары толороллорун ситиһии, бэйэ-бэйэҕэ болҕомтолоох, көмөлөһөр буоларга иитии.

Туттуллар материаллар: ноутбук; проектор; экран; PowerPoint программаҕа оноронһуллубут музыкальнай дидактической оонньоулар, музыкальнай охсор инструменнар (1 пара мас ньуоска, 1 күпсүүр, дыаҕаа, хоп-хоп (туйах), тос-тос (муос), тырыынка, 8 устуука сиксиир); “_____” ырыа фонограммата.

Бэлэмнэнии үлэтэ: туттуллар материаллары бэлэмнээһин

Дьарык хаамыыта (30 мүн.):

1. Кириитэ (3 мүн.)
2. Сүрүн чааһа (25 мүн.)
3. Түмүктүүр чааһа (2 мүн.)

I. Кириитэ (3 мүн.)

Сыала: алгыс уонна таабырын көмөтүнэн оҕолору түмүү, болҕомтолорун дьарыкка тардыы.

Хомус тыаһа иһиллэр. Зал ортотугар төгүрүччү турабыт

1.1. Таабырын таайсыы

М.с.: Аламай маһан күммүт сандаара үүммүтүнэн!

Бу күнтэн биһиги
Сананы-сонуну билиэххэ!
Үгүс үтүмэн үчүгэйи инэриниэххэ!
Бэйэ-бэйэбитигэр эйэбүс сыһыаны,
Истин мичээри бэлэхтиэххэ!

Оҕолор: Дом! Дом! Дом

слайд: экранга *Ньургуйаана кыыс көстөр.*

Ньургуйаана: Үтүө күнүнэн, оҕолоор! Мин Ньургуйаана диэммин.

М.с.: дорообо, Ньургуйаана! Оҕолоор, биһиэхэ бүгүн Ньургуйаана кыыс ыалдьыттыыр, киниэхэ үтүө күнү баҕарыабын.

Ньургуйаана: Оҕолоор, миигин кытта оонньооххут дуо?

Оҕолор: оонньоохха, Ньургуйаана!

Ньургуйаана: Аата үөрдэхпин, оччотугар мин бастакы оонньоум – таабырын таайсыыта. Мин музыка тыаһата оонньоурбун олус сөбүлүүбүн, ол иһин эһиэхэ музыкальной инструменнар тустарынан таайтарыам. Ким таайбыт илиһин өрө уунар уонна эппиэттиир. Таабырыннарбын болбойон истин:

1. Палочка да турба да буолбатахпын, миигин үрдэххэ «ду-ду-ду» диэн тыаһыбын;

Оҕолор: Дудочка

2. Погремушкаҕа майгынныыбын, ол эрэн оонньоур буолбатахпын, сахсыйан тыаһаттаахха холугурас тыастаахпын;

Оҕолор: Маракастар

3. Тимиртэн онгоһуллубутум, соботох тыллаахпын, дыкти дорбоон таһаараммын сахам дьонун үөрдэбин;

Оҕолор: Хомус

4. Төгүр быһыылаахпын, тирии бүрүөлээхпин, палочканан обуустаахха этин этэрини тыаһыбын.

Оҕолор: Барабан

Ньургуйаана: оҕолоор, бу инструменнартан сахалыы музыкальной инструменнары булун эрэ.

Оҕолор: хомус

Ньургуйаана: маладьыастар, таабырыннарбын барытын таайдыгыт.

II. Сүрүн чааһа (25 мүн.)

2.2. “Сиксиир” саха народнай инструменын билиһиннэри.

М.с.: оҕолоор, онтон манньык инструмены эһиги ханна эмит көрбүккүт дуо?

Бу “Сиксиир” диэн биһиги өбүгэлэрбит музыкальнай инструменнара буолар.

“Сиксири” анар илиилэригэр тутаннар маннык сиксийэн, сахсыйан тыас таһаараллар (тыаһатан иһитиннэрэбин, оҕолорго биэрэн боруобалатабын).

М.с.: Тыаһа туох тыаһыгар майгынныырый?

Оҕолор эппиэттэрэ ... (погремушка, маракас, туох эрэ тохтор тыаһыгар)

2.3. Тыл саппааһын байыты.

слайд: экранга Ньургуйаана кыыс көстөр.

Ньургуйаана: оҕолоор, бу инструмены тоҕо “Сиксиир” диэбиттэрэ буолуой? “Сиксиир” диэн туох тылы?

Оҕолор: ...

Ньургуйаана: “Сиксиир” диэн тыл “сиксийэр” диэн тылтан тахсыбыт эбит. “Сиксийэр” диэн тугу эмит сахсыйары этэллэр.

Былыр сахалар бурдук сиидэлиир сиидэни “сиксиир” диэн ааттыыллара, “бурдугу сиксий” дишлэрэ, ол аата “бурдугу сиидэлээ” диэн буолар.

Чэ эрэ, оҕолоор, этинг эрэ миэхэ, тоҕо бу инструмены “Сиксиир” диэбиттэр эбитий?

Оҕолор:... (сахсыйан, сиксийэн тыаһаталлар, ол иһин “Сиксиир” диэн ааттаабыттар).

Ньургуйаана: маладьыастар! Саамай сөпкө эттигит, бу инструмены сиксийэн тыаһаталлар, ол иһин “Сиксиир” диэн ааттаабыттар.

2.4. “Бурдугу сиксийи” хамсаныылаах оонньуу.

Сыала: хамсаныылаах оонньуу көмөтүнэн сана “Сиксиир” диэн тылы чингэтии.

слайд: экранга Ньургуйаана кыыс көстөр.

Ньургуйаана: оҕолоор, билигин биһиги “Бурдугу сиксийи” диэн оонньууну оонньоохпун.

Оонньоубут быраабылатын болҕойон истинг:

- 1) икки хамаандаҕа арахсабыт;
- 2) сүүрэр дистанциябыт сабаланыытыгар сиргэ сиидэ сытар, онтон дистанция бүтүүтэ иккилии иһит турар: бастакы иһиккэ бурдук баар, иккиһэ кураанах;
- 3) итээччи хамаанда биэрдэбинэ, бастакы турааччы сиидэни тутан ылан бурдуктаах иһиккэ сүүрэн тиийэр;
- 4) сиидэтинэн бурдугу баһар уонна кураанах иһиккэ сиксийэн сиидэлиир;
- 5) бурдуга бүттэбинэ төттөрү сүүрэн тиийэн сиидэтин иккис оҕоҕо биэрэр
- 6) иккис оҕо эмиэ бастакы оонньооччу курдук сүүрэр, ол курдук хамаанда оонньооччута барыта бүтүөр дылы оонньоубут;
- 7) ханнык хамаанда бастакынан бурдугун сиксийэн бүтэрбит ол кыайыылаах буолар.

М.с.: оҕолоор, Ньургуйаана сорудаҕын өйдөөтүгүт дуо? (өссө биһирдэ оонньоуну быһаарабын)

Мин “Чэ” диэн хамаанда биэрдим эрэ оонньуубутун саҕалыбыт.

Оонньуу бүтүүтэ, ханнык хамаанда эрдэ кэлбитин быһаарабыт, “Сэлиэбинэй бурдугу хайаатыбытый?” диэн ыйытабын, оҕолор “сиксийдибит” диэн эппиэттиэхтээхтэр.

2.5. “Сиксиирдэр” уратыларын бул” музыкальной-дидактической оонньуу.

Сыала: оҕолор болҕойон көрөр, истэр дьобурдарын сайыннары.

М.с.: оҕолоор, бу остуолга “Сиксиир” инструмент арааһа сытар эбит ди.

Болҕойон көрүн, бэйэ-бэйэлэриттэн туох уратылаахтарый?

Сороҕо кыра, синньигэс, сороҕо улахан, суон, атын-атын кизгэллээхтэр ...

М.с.: Сиксири туохтан онороллор эбитий?

Мастан, туостан, хортунунан...

М.с.: Чэ эрэ, биир-биир ылан тыастарын истиэбин, бары биир тыастаахтар эбит дуу эбэтэр тус туһунан тыаһылар дуу?

Биир-биир ыланнар тыаһатан көрөллөр, тыастарын уратытын быһааран этэллэр (бу “Сиксиир” тыаһа синньигэс, бу – суондук тыаһыыр, улахан улаханлык тыаһыыр, кыра кыратык ...)

Хайдах тутан сиксийэрбититтэн инструмеммыт тыаһа эмиэ уларылар эбит

“Сиксиир” тыастарын оҕолор эппиттэрин кэннэ “бу доргуччу, бу таһырҕас, бу холугураһа тыастаах” диэн быһааран иһэбин.

М.с.: аны “Түмүк: самай сөп, “Сиксиир” тыаһа кини быһытыттан, иһигэр баар материалларын уратыларыттан, хайдах тутан сиксийэргиттэн тугулуқтаах эбит”.Сиксири” туруору тутан сиксийиэбин, онтон сытыары тутан. Тыаһа уларыйда дуо?

2.6. Оҕолору инструменга оонньоотуу.

слайд: экранга Ньургуйаана кыыс көстөр.

Ньургуйаана: маладьыастар, оҕолоор! Миэхэ, баһаалыста, ити сиксиирдэргэ оонньоон иһитиннэринг эрэ.

М.с.: оҕолоор, Ньургуйаана көрдөһүүтүн толороммут биир сөбүлүүр ырыабытын Сиксиирбитинэн добуһуоллаан ыллыабын эрэ. Ханнык ырыаны ыллыбыт?

Оҕолор: ырыаларын талаллар

М.с.: “Сиксииринэн” оонньоурбутугар ырыабыт мелодиятыгар сөп түбэһиннэрэн инструмеммытын сиксийэбит. Бу курдук ... *(бастакы куплеты оонньоу-оонньоу ыллаан иһитиннэрэбин).*

М.с.: бэлэмнэнэбит, миигин кытта бииргэ ырыабытын ыллыбыт.

Түмүк (1 мүн.)

8 слайд: экранга Ньургуйаана кыыс көстөр.

Ньургуйаана: маладьыастар, оҕолоор! Наһаа да ырыаһыт, музыкальной оҕолор эбиккит!

Мин эдьшийдэрбэр, убайдарбар бараммын эниги тускутунан кэпси охсуум.

Чэ, керсүөххэ дылы, оҕолоор

Зал ортотугар сизэтиһэн турабыт.

М.с.: оҕолоор, бүгүн биһиэхэ ким ыалдыттаата?

- тугу онордубут?

- ордук тугу гыммыккытын сөбүлээтигит?

- Маладыастар! *(ким хайдах кыттыбытын, туох ситиһилэммитин кылгастык бэлиэтээн этэбин)*

М.с.: оҕолоор, саха дьонун сизэринэн үтүөнү-кэрэни баҕараммыт дьарыкпытын алгыһынан түмүктүөбүң.

Хомус тыаһа иһиллэр.

М.с.: мин кэннибиттэн хатылаан этин:

Билбиппитин өйгө хатаан,

Сүннүүн-төрдүн тобулан,

Үйэлэргэ үксэтиэх,

Сатаабыппытын сайыннаран,

Сардангалаах сайдыылаан,

Самнан биэрбэт саргылыах!

Дом! Дом! Дом!

М.с.: оҕолоор, дьарыкка көхтөөхтүк кыттыбыккытыгар махтанабын. Керсүөххэ диэри!